1. *Гордеева О. В. Принципы эффективного налогового регулирования / О. В. Гордеева // Финансы. – № 9. – 2010. – С. 33 – 36.*

Лілія МИХАЙЛИШИН
Івано-Франківський Інститут менеджменту,
Андрій ШЕВЧЕНКО
Тернопільський Національний економічний університет

ДО ПРОБЛЕМ ФІСКАЛЬНОГО ВПЛИВУ НА ПРИБУТОК КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація економічних процесів супроводжується закономірним виникненням і розвитком транснаціональних корпорацій (ТНК). Збільшення кількості великих корпорацій і промислово-фінансових груп часто забезпечує нарощування економічного розвитку країни та посилення її геополітичних позицій, про що свідчить досвід «нових індустріальних країн». Однак, економічна глобалізація, і діяльність ТНК зокрема, відзначається рядом негативних ефектів, а саме: відтік прибутку до країни-інвестора, висока залежність від економічних показників країн-інвесторів, занепад вітчизняного виробництва та ін. Зважаючи на це, на сучасному етапі розвитку, для України найбільш ефективним напрямом забезпечення економічного зростання є ефективне залучення іноземних інвестицій із паралельним розвитком вітчизняного виробництва. В таких умовах одним із найбільш дієвих засобів виступає фіскально-бюджетна політика, основним інструментом якої є податок на прибуток корпорацій.

В Україні податок на прибуток корпорацій ототожнюється з податком на прибуток підприємств, який в 2011 році в забезпечив 17,4% доходів бюджету, при чому 3,4% цих доходів надійшло від нерезидентів рис. 1. Аналогічні тенденції простежуються і перші 9 місяців 2012 року, де податок на прибуток підприємств в загальній структурі доходів бюджету становили відповідно 16% і 3,2%.

Дані офіційної фіскальної статистики демонструють поступове зниження частки податку на прибуток підприємств і іноземних підприємств зокрема. Так, в 2007 році ці показники становили: 20,5% - податок на прибуток підприємств і 4% - податок на прибуток іноземних підприємств та підприємств з іноземними інвестиціями.

Такі тенденції свідчать, в першу чергу, про певну переорієнтацію фіскально-бюджетного навантаження не на виробничу сферу, а на сферу особистих доходів.

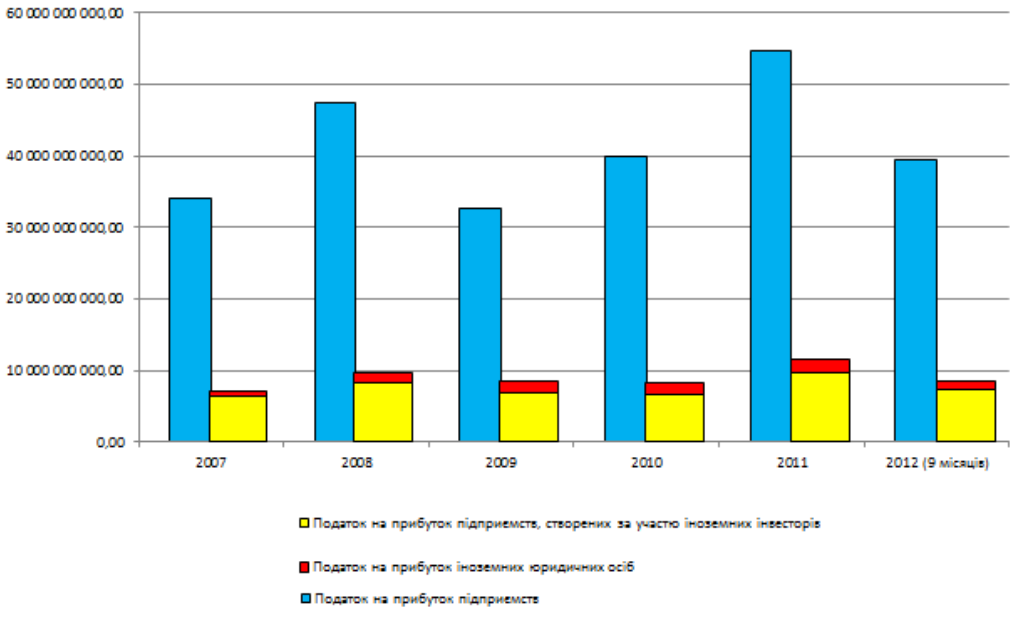

Побудовано автором на основі даних [1]

Рис. 1. Динаміка надходжень податку на прибуток до бюджету України в 2007-2011 р.р. та 9 місяців 2012 року.

Своєрідним підтвердженням цього є те, що починаючи з 2014 року в Україні набуває чинності 160 стаття Податкового Кодексу України, відповідно до якої розміри ставки податку на прибуток підприємств нерезидентів встановлюються відповідно 0, 4, 6, 12, 15 і 20 відсотків з доходів, в залежності від способів і методів ведення господарської діяльності. Цим же нормативно-правовим актом визначена базова ставка оподаткування прибутку підприємств - національних товаровиробників в розмірі 16% [2]. Така ініціатива за своїм характером є «кроком назустріч» іноземному інвестору, оскільки сприяє максимізації його доходів. Однак, з іншої сторони, зростання податкового навантаження на персональні доходи обмежує платоспроможність внутрішнього попиту, результатом чого є скорочення внутрішнього ринку на товари, у виробництво яких і спрямовуються іноземні інвестиції. Загалом, тенденції щодо переорієнтації фіскального навантаження на сферу особистих доходів є закономірними в практиці оподаткування розвинутих держав, але цьому сприяє високий рівень персональних доходів, який, нажаль, в Україні не відповідає таким розмірам. Саме тому, при формуванні політики фіскального впливу на прибуток підприємств з іноземними інвестиціями необхідні дії, щодо утримання купівельної спроможності і формування стабільності фіскальної політики.

Незважаючи на те, що розмір податкових ставок на прибуток корпорацій в Україні і відповідає європейським стандартам, офіційні дані World Economic Forum водночас визначають податкову систему України одним із основних стримуючих елементів глобального інвестування. Причиною таких тенденцій є непрозорість і нестабільність фіскального законодавства, оскільки середній показник зміни податкового навантаження на виробничу сферу в розвинутих державах був еквівалентним 0,5%, тоді як в Україні цей показник перевищив 3%. До того ж, починаючи з 2013 року, фіскальна політика держави стає безпосередньою компетенцією нового виконавчого органу державної влади, так званого Міністерства податків і зборів. З його формуванням в фінансовій системі України викає потенційний конфлікт інтересів між збором податків і виробленням політики в цій сфері, оскільки за Законом України «Про центральні органи виконавчої влади», в Україні міністерства мають право розробляти політику в профільній сфері [3]. Отож, Міністерство доходів буде займатися не тільки збором податків та мита, а й буде формувати і політику держави в цій сфері. Тобто, якщо буде потрібно збільшити збори з будь-якої сфери бізнесу, це міністерство зможе розробляти нормативні документи, які дозволять це зробити. В таких умовах потенційний іноземний інвестор «зустрічається» з додатковим ризиком фіскальної нестабільності.

Отож, сучасна фіскальна політика України в сфері оподаткування прибутку іноземних підприємств зводиться до банальної процедури маніпулювання ставок, що в свою чергу відзначається низькою ефективністю, оскільки її основна проблема – це умови і сам механізм оподаткування, чим і пояснюється стабільний дефіцит фінансування збоку іноземних інвесторів.

Література

1. Державна Казначейська служба України «Річний звіт виконання Державного бюджету 2011» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=147449

2. Податковий кодекс України Кодекс N 5471-VI (5471-17) від 06.11.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

3. Про центральні органи виконавчої влади N 5067-VI (5067-17) від 05.07.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3166-17

Надія МИХАЛЬЧУК
Тернопільський національний економічний університет